



Meta-analyse naar aanpakken tegen schoolverzuim, 1990-2024

Terug naar school: effectieve interventies

Februari 2026

Steeds meer jongeren spijbelen of zitten langdurig thuis¹, terwijl onderwijs essentieel is voor volwaardige deelname aan de maatschappij. Daarom onderzochten we in studies van de afgelopen 35 jaar hoe effectief interventies zijn tegen schooluitval. In dit beknopte rapport delen we de belangrijkste inzichten.

Voorwoord

Iedere jongere heeft recht op onderwijs. Sinds de ondertekening van het Kinderrechtenverdrag in 1989 is het tegengaan van schoolverzuim wereldwijd een belangrijke ambitie.

Voor scholen die verzuim willen terugdringen, is het goed om te weten dat dit vraagt om inzicht in de oorzaken én een gerichte strategie. Dit rapport helpt bij het maken van keuzes in de aanpak en het hebben van realistische verwachtingen over de effecten.

We hopen dat deze inzichten bijdragen aan het voorkomen van schooluitval en aan verdere ontwikkeling van effectieve aanpakken, zodat alle jongeren hun recht op onderwijs kunnen benutten.

Alida Oppers

inspecteur-generaal van het Onderwijs



Samenvatting

- Studies tussen 1990 en 2024 laten zien dat interventies om schooluitval te voorkomen een klein positief effect hebben op het terugdringen van schoolverzuim.
- Strategieën die zich op een schoolbrede aanpak richten, zijn over het algemeen het meest effectief.
- Effectieve interventies combineren vaak meerdere strategieën. Bijvoorbeeld een schoolbrede preventieve aanpak voor alle leerlingen en maatwerk dat zich richt op de achterliggende redenen voor schooluitval.
- Deze resultaten zijn vergelijkbaar met eerdere meta-analyses, waarin meer betrouwbare studies zwaarder meewegen in de berekening van het samengestelde effect.
- Moderne modellen voor het berekenen van het samengestelde effect houden beter rekening met verschillen tussen studies. Bij het gebruik van deze modellen verdwijnt het gevonden effect in veel gevallen. Dat hoeft niet te betekenen dat er geen effect is en kan wijzen op een tekort aan effectieve interventies in de beschikbare studies.
- De praktijkkaart Van thuis weer naar school biedt scholen handvatten om in 5 stappen een gerichte aanpak te kiezen.

¹ Zie o.a. Nji, Cijfers over schoolverzuim (2024); Ingrado, Meer zicht op verzuim. Duiding en aanvulling op de cijfers uit de leerplichttelling 2022-2023 (2024).

Aanleiding: prioriteit maar weinig zicht op effectiviteit

Het voorkomen van schooluitval staat wereldwijd hoog op de onderwijsagenda. Ook in Nederland heeft dit prioriteit: in 2022 presenteerde het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) 3 actielijnen als fundament onder de verzuimaanpak. Eind 2024 werd het wetsvoorstel Terugdringen Schoolverzuim bij de Tweede Kamer ingediend. Toch ontbreekt een actueel overzicht voor de vergelijking van de effectiviteit van interventies. Dit rapport is een samenvatting van de bevindingen van een meta-analyse naar het effect van interventies om schooluitval te voorkomen. Daarmee is het een aanvulling op de praktische handvatten voor signalering, samenwerking en de keuze voor een passende aanpak die werkt uit de praktijkkaart '[Van thuis weer naar school](#)'.

Werkwijze

Aanpak

We voerden een meta-analyse uit om te onderzoeken of schoolinterventies effectief zijn in het verminderen van schoolverzuim². Deze analyse combineert de resultaten van verschillende studies en maakt een schatting van het werkelijke effect. De resultaten worden eerst omgerekend naar Cohen's *d*, een maat die per interventie het verschil uitdrukt tussen de groep die wel een interventie kreeg en de groep waarbij dat niet het geval was.

Samengestelde effect

Bij de berekening van het samengestelde effect krijgt een studie meer of minder gewicht op basis van haar betrouwbaarheid. Het Random Effects (RE) model wordt hiervoor al jaren gebruikt. Moderne modellen houden in hun berekening daarnaast rekening met andere factoren. Zoals verschillen in onderzoeksmethoden of de kans dat een studie wordt gepubliceerd. We passen ook deze nieuwere modellen toe om te onderzoeken hoe het effect verandert bij verschillende rekenmethoden.

Selectiecriteria

Voor een eerlijke vergelijking onderzochten we alleen wetenschappelijke studies die zijn goedgekeurd door vakgenoten (peer-reviewed) en een (quasi-)experimentele opzet hebben. De betrouwbaarheid van de resultaten moest duidelijk zijn. Het ging om interventies die door scholen waren georganiseerd en gericht waren op het verminderen van schoolverzuim.

Geselecteerde studies

We hielden een systematische zoektocht naar publicaties van internationale studies tussen 1990 en 2024. Daaruit kwamen 5.596 studies naar voren. Van deze studies voldeden 65 studies met 119 uitkomsten aan de gestelde criteria. Meer dan de helft van deze studies (35) is na 2010 gepubliceerd.

Resultaten

Kenmerken studies

We kozen ervoor de interventies in te delen op basis van hun onderliggende strategie:

- Ondersteuningsprogramma's (10 studies), gericht op het realiseren van basisvoorwaarden door materiële steun, zoals een gratis ontbijt.
- Ondersteuningsnetwerken (24 studies) die formele of informele pedagogische en gedragsmatige ondersteuning bieden. Bijvoorbeeld via (peer-)coaches, mentoren of familie.
- Schoolbrede programma's (20 studies) die een uitnodigend schoolklimaat creëren, bijvoorbeeld door veranderingen in het curriculum of de onderwijstijd.
- Samengestelde programma's (11 studies) – een combinatie van de bovenstaande strategieën, vaak met vroegsignalering en het betrekken van het (in)formele netwerk van scholieren.

Doelgroep en duur van de interventie

Bijna 80% van de interventies richt zich op leerlingen die (een risico op) schooluitval vertonen. Bijvoorbeeld vanwege een geschiedenis van spijbelen (33,8%) of door sociale en economische factoren (16,9%). Ongeveer 37% van de interventies duurt langer dan één jaar. De overige 20% van de interventies is niet specifiek gericht op risicoleerlingen, maar is bijvoorbeeld bedoeld voor alle leerlingen binnen een school.

Samengesteld effect

Het samengestelde effect van alle studies is $-0,198$. Dit cijfer is berekend met de gebruikelijke methode in meta-analyses. Het betekent dat het verzuim van leerlingen die deelnemen aan een interventie gemiddeld met $0,198$ standaarddeviaties afneemt in vergelijking met leerlingen die niet met een interventie te maken krijgen. Dit gestandaardiseerde cijfer (effect) geeft aan dat het verzuim afneemt, zonder dat dit direct kan worden omgezet naar concrete aantallen of percentages. In de onderwijscontext wordt deze effectgrootte gezien als medium³.

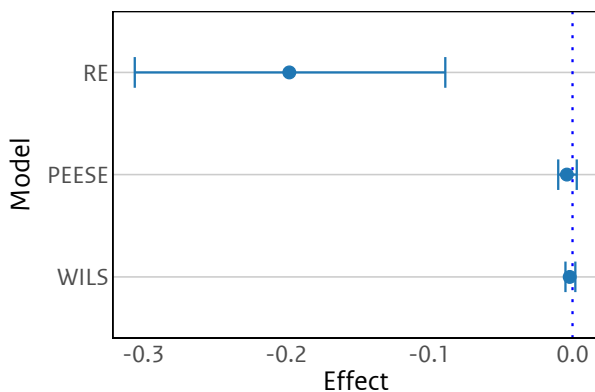
² De methodologische verantwoording van deze meta-analyse is opgenomen in het technisch rapport.

³ Kraft, M. A. (2020). Interpreting Effect Sizes of Education Interventions. *Educational Researcher*, 49(4), 241-253. Oyen, K., DeMarchena, S., & McCollom, E. M. (2022). Addressing Chronic Absenteeism in Schools: A Meta-Analysis of Evidence-Based Interventions. *School Psychology Review*, 51(1), 95-111. <https://doi.org/10.1080/2372966X.2020.1789436>. Schueler, B. E., Asher, C. A., Larned, K. E., Mehrotra, S., & Pollard, C. (2022). Improving Low-Performing Schools: A Meta-Analysis of Impact Evaluation Studies. *American Educational Research Journal*, 59(5), 975-1010. <https://doi.org/10.3102/00028312211060855>. Tanner-Smith, E. E., & Wilson, S. J. (2013). A meta-analysis of the effects of dropout prevention programs on school absenteeism. *Prevention Science*, 14(5), 468-478. <https://doi.org/10.1007/s11211-012-0330-1>

Vergelijking van effectgrootte tussen methodes

We vergeleken de resultaten van het RE-model met die van twee moderne methoden: PEESE en WLS. Deze methoden houden beter rekening met mogelijke vertekening van het samengestelde effect, als gevolg van verschillen tussen studies. In Figuur 1 is voor elk model (op de verticale as) het samengestelde effect te zien (als punt op de horizontale as). Een effect onder o (nul) betekent een afname van het schoolverzuim. De breedte van de lijn rond de punt geeft de betrouwbaarheid van het effect aan: hoe smaller de bandbreedte, hoe preciezer het effect. Als de bandbreedte de blauwe stippellijn bij o (nul) raakt, betekent dit dat we geen concreet effect konden vaststellen. Zoals Figuur 1 laat zien, geeft het gebruikelijke RE-model in deze vergelijking een grotere schatting van het samengestelde effect, dat tegelijkertijd minder precies is ten opzichte van de andere modellen.

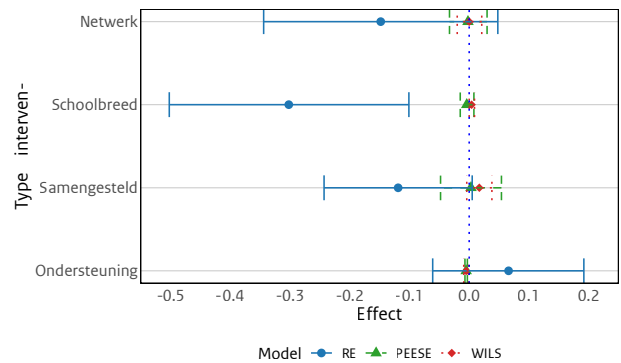
Figuur 1 vergelijking samengesteld effect



Effect per interventie

Zoals aangegeven onderzochten we het effect van verschillende interventies volgens 3 modellen. Figuur 2 geeft op de horizontale as de geschatte effecten van de drie modellen weer, telkens met hun bijbehorende betrouwbaarheidsbandbreedte. De modellen zijn uit elkaar te houden door hun vorm en kleur. De verticale as laat de verschillende interventies zien. Het RE-model schat het effect voor iedere interventie hoger, maar is het minst precies.

Figuur 2 vergelijking effect per interventie



Conclusies

Effectieve aanpak mogelijk

De resultaten laten zien dat sommige interventies effectief kunnen zijn. Dit biedt perspectief, omdat de meeste geselecteerde studies zijn uitgevoerd in een onderwijscontext die vergelijkbaar is met Nederland. Daarom is het aannemelijk dat effectieve aanpakken om schooluitval te verminderen ook in Nederland haalbaar zijn. Dit sluit aan bij eerdere meta-analyses, die ook positieve effecten lieten zien bij een deel van de studies.

Effecten niet altijd goed zichtbaar

Moderne vergelijkende modellen houden bij de berekening van het samengestelde effect meer rekening met verschillen tussen de studies. Bij gebruik van deze modellen vallen de effecten lager uit. Dit kan komen door een beperkt aantal studies met effectieve interventies, waardoor het lastig is om betrouwbare effecten vast te stellen.

Maatwerk: combinatie brede en specifieke aanpak

Uit de analyses blijkt vooral dat schoolbrede en samengestelde interventies veelbelovend zijn. De praktijkkaart '[Van thuis weer naar school](#)' benadrukt het belang van een preventieve, schoolbrede aanpak, aangevuld met gerichte interventies voor specifieke oorzaken van verzuim. Zo'n aanpak begint met helder beleid en een goede registratie van aanwezigheid. Ook inzicht in de niveaus van verzuim (incidenteel, opkomend, structureel) is belangrijk, naast overleg met meerdere betrokkenen om risico's en beschermende factoren in beeld te brengen. Zo kunnen we schooluitval effectiever voorkomen of aanpakken.

Colofon

foto voorpagina: Marieke Duijsters
Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl
© Inspectie van het Onderwijs | februari 2026

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden van de website van de Inspectie van het Onderwijs www.onderwijsinspectie.nl. Het technisch rapport is te vinden op de website van de Inspectie van het Onderwijs.